

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փ ՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ...

(ԽՈՍՔ ԴԻՍՍՈՆԱԿԱՆ՝ ՕՇԱԿԱՆԻ ՄԱՇՈՒԱՆ ԱՌԻՓՈՎ)

Դափնեպսակի փոխարեն, որ վաղած էր ետևէդ հեասպառ ու հետապնդած քեզ շարունակ շուքիդ նման, այսպէս՝ ծաղկէ պսակներն էին որ յանկարծ, աստղերու պէս պիտի ծաղկէին ու յորդելով ողողուէին շուրջ-բոլորդ, լուսազարդելու համար փառքըդ միայնակ...

* * *

Սովորութիւն չունին, գիտեմ, ականջ տալու շատ, քովէդ կամ ետևէդ բարբառողներուն։ Հիմա սակայն, այլևս զվերէսիյէ՝ չէ որ կը կենանք առջիդ... Այն օրերուն ամէն տեղ էիր դուռն ու կրնայինք օգտուիլ քու անհունութենէդ որնիցէ այլ առիթով էս, այսինքն՝ ուզած ատեննիս։ Այսօր... — Շիտա՞մ է, կաս այսօր ալ, բայց դուռն կանգ ես առած վերջնականապէս ու ծերուդ լարումին խոնջէնքէն պարտասած, անձեռակերտ արձանի մը բովանդակ շքեղանքին և գեղեցկութեանը մէջ ընկղմած...։

Ուրեմն՝ չեմ գիտեր, ճիշդ պիտի ըլլամ արդեօք, երբ նկատեմ նուազ խնտապահանջ քեզ այսօր, երբ խստագոյնին հանդիպած ես դուռն արդէն...։ Այս վառ բանքը ու այս գիտակցութիւնն է որ կը հայցէ վերջին շնորհդ բացառութեան. — գոնէ վերջին առիթով մը դուրս բռնէիր զմեզ՝ սգաւորներս խստութեանց քու այնքան ինքնատիպ օրէնքներէդ, պահիկ մը գէթ, զամբանական մը լեցնելու տարուածութեամբ...։

* * *

Կը կենամ զխառնակ, որպէս տրտում յուղարկաւոր մը ընտելանքներու և կանչուածներու հոծ բանակին մէջ։ Հիմա ազատ եմ յօսուելու։ Ճշգրտաւ հրեշտակի խստութիւնդ պատճառ մըն էր որ մենք վախճայինք յաճախ մեր պղտիկ սարգոլունքը

արեւին բանալու, չծնած մեռնելու վախէն...։ Այնքան տիրական էր ու բիրտ տիրապետութիւնդ, իբրեւ բառին իօխան, ամենայն հայց գրականութեան անդաստանին մէջ, որուն ցանկապատէն ներս, «օձը իր պորտով, թռչունը իր թռչով» չէին կրնար թափանցել, (գործածած ըլլալու համար ծանօթ բանաձեւը հէքիաթի աշղ խարհին)։

Ո՞վ պիտի համարձակէր սակայն տալ քեզ հարազատօրէն, ինչպէս տուիր դուն բոլոր անոնց անանձինն առանձինն, քու սրտառու ճիշդ մէջէն արդիւնաւորապէս քաղմապատկած զանոնք։

Կը տարակուսիմ, ու կը փորձուիմ հաստատել. — զուգ ես միայն։ Ասիկա թէպէտեւ դառնութիւն միզի, ինչպէս մաս մը քեզի, բայց քու հպարտութիւնդ է միանգամայն, բայց որ սակայն պիտի չթողուր քեզ հանդարտ, գերեզմանէդ անդին։ — «Օշականք միայն, Օշականք կրնայ տալ»։ — ու իրաւ է ասիկա...։

Կը փորձուիմ քեզ ետ կանչել, վերջին առիթով մը, պահիկ մը գէթ, դամբանական մը լեցնելու տարուածութեամբ...։ Դո՛ւն, ո՞վ պերճադիր որ տերացեր էիր սրտերուն իջնաբերդին թափանցելու զազտ նիւքին, այնքան հեշտին, քու գրաւիչ մոգութեամբ, հոգեաւ ազուր հրեշտակին առջև չե՞ս ընդ փորձ մը։ Ի՞նչը պիտի կրնար ետ կեցնել քեզ, երբ նետուեցար անխռով ամէն կրակի...։ Դո՛ւն մեծ քըր-մապետ որ խօսք մը ունէիր կեանքի ամէն աւազ երեւոյթի զիմաց ինքնատիպ մտածումի մը բանաձեւումով, ի՞նչ կ'ըսես հիմա, «կամուրջին անդին»։ Ոստէ՛ բառ մը, այս անգամ մե՛նք պիտի մեկնենք զայն, ու չենք զարկողութիւն մենուութիւնդ, մենաստանին խուցիդ մէջ...։

Դոնէ կարենայիր փոխ տալ խորասուզուող ոգիդ հասկացողութեան ու թափանցումի մեզմէ ամէն մէկուս որ տխուր են այսօր ու կը հետեւին սգակիր, ետևէդ լալու եւ ետևէդ երգելու համար, բայց որո՞նք լացը և որո՞նք երգը պիտի համեմատէր կորուստիդ մեծութեան...։

* * *

Ըօինք ան «Թագաւորը մեռաւ» բայց

չկրցանք ըռել՝ և կեցցէ թագաւորը ու Ո՞ւր է կտակդ. — ո՞վ պիտի ըլլայ յետ այսու սրանոյն սպտարկութեան տնտեսանի վարս պետք, ամենայն հայոց գրականութեան ձիւնոր տապետը, անոր չորս ծագերը արշաւող անընդհատ, դուրս չպարտելու համար, թուր ժամանակներու պոչաւոր հեղոսները անխտիր, Ըսին քիչի համար արդէն գնայ գրականութեան անդատանին անհաճանի և տեւապէս արթուն պահակը, բայց ըսող չեղաւ թէ ո՞վ պիտի ճշտորոշէր արժէքները այնքաւ և ո՞վ պիտի զատէր ցորենը որոմէն. ո՞վ պիտի լռեցնէր ժանաւանդ փողին հարուածը անամէջ հսկանութու... Կը փակեմ միախառն ցանից անդարձանին արտում ու զլխահակ:

Յիսուն տարի էիր ուզած: Եւստ բան էէ արայ, մանաւանդ քեզի համար որ կրնայ վաղը իսկ լրանալ, մենք պիտի սպասենք սակայն մեր մեծ ակնկալութեանը մէջ մարդարէութեանդ իրականացումին: Պիտի ըս-

պասենք խոստացեալ առաքելային որ պիտի գար վերբերելու համար դարձեալ քեզ մուսացումներէն, ուրացումներէն ու ժխտումներէն, որպէսզի գմահով անգամ մըն ալ աղուորցած իջնայիր հրապարակ ու պտըտցնէիք փառքդ հպարտօրէն սերունդիդ մէջ որ քո՛ւ լեզուով պիտի բարբառէր, ձեռքին գրականութեանդ աւետարանը, ու տասնարանեալ (գրական հանգանակ) ամէն պատգամի բացած...:

Այն ատեն Վիսագորգացոյ (գրական վաստակդ), պիտի ըլլար հաւատարիմ իր խորագրին, քանի որ անոնք գրուեցան, մնացողներուն համար միայն, այսինքն գրականութեան հաւատաւոր ու անհաճանի սպասարկուներուն...:

* *

Ետիդ ձգած պարապութիւնդ, հո՛ղը թեթեւ գայ վրադ, վարպէ՛տ...:

Կ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ՏԱՂ ՏՐՏՍՈՒԹԵԱՆ

Ուսուցիչ ըլլալէ աւելի
ես եւս հայր եմ:
Յ. ՕՇԵԱՆ

Այսպէս ըսիր օր մը դուն, բացած հոգիդ ալքերուս,
Հոգիդ աղուոր ու հարուստ.

Կը գըլզըլար, կը յորդէր միտքդ գետակ մեղրահոս
Ծարաւին դէմ մեր անհուն:

Լեցումած այսպէս իղծերով, մշակ հոգիս տարուբեր
Սրտիդ հողէն առաւ ջամբ,
Պատանութեան մեր նօթի, դուն համադամ ու գինի,
Մըտքի անճառ խրախմանք:

Ձյազեցայ ըստերուդ քակումը հըրայրք թըրթռումէն,
Ալ սուգ իջած է վըրաս.

Ինչպէս սովոր է իջնել, մարդոց սըրտին ուժգնօրէն՝
Երբ երազին են անհաս:

Երթըդ Վարպէ՛տ խորտակեց շէնքն յոյսերուս հոյաշէն,
Բացաւ սըրտիս հագար վէրք,
Քեզմով կ'իյնայ, կը փըլնի հրկինք մ'անհուն աստղերով,
Մայրամուտովն այս շրջեղ:

Թէ պատահի յամենալ դեռ այս ճամբուն մէջ դըժխեմ,
Կ'ըմպէ խեղճ կեանք մ'ուր հոգիս,
Որբ ու մուր յաւիտեան պիտի ընդմիշտ հառաչեմ,
«Հայր իմ ընդէր թողեր զիս»:

Երուսաղեմ

Պ. ՅՈՒՆԱՊ